Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

22.2.2022

YmV@eduskunta.fi

Asia: E 4/2022 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto hiilen kestävistä kiertokuluista

MTK kiittää mahdollisuudesta kommentoida maa- ja metsätaloudelle erittäin tärkeästä tiedonannosta, joka tunnistaa maankäytön ja kasvillisuuden hiilensidonnan roolin merkittävänä tavoitellessamme ilmastoneutraalisuutta.

Ydin

Suomen kanta ottaa laajasti huomioon kompleksin aihekokonaisuuden, mutta vaatii vielä biogeenisen kierron erityispiirteiden korostamista, jotta luonnontieteellisille kriteereille luodaan mahdollisuus kehittyä luontopohjaisten ratkaisujen osalta. MTK korostaa, että vaikka hiilidioksidivarastojen tapauksessa on sidonnan määrän lisäksi olennaista sen pysyvyys, luonnon prosesseissa tulee nähdä dynamiikka ja kokonaisvaikutus hiilenkierron jatkuvuudesta osana pysyvyyden määritelmää.

Biogeenisen hiilenkierron erottaminen kokonaisuudessa on erityisen tärkeää, koska ko. tiedonannon jatkoksi komissiossa laaditaan hiilen poistamisen sertifiointia koskevia EU:n sääntöjä hiilenpoiston aitouden seuraamiseksi, raportoimiseksi ja todentamiseksi. Tässä yhteydessä on oleellista kehittää kansallista kasvihuonekaasuinventaariota. Kehittämistarpeista lausui ilmatieteen laitos 11.2.2022 "kansallista kasvihuonelaskentaa onkin kehitettävä niin, että toimien vaikutus näkyy inventaariossa luotettavasti" https://ym.fi/-/tutkimuslaitosten-arviot-taakanjakosektorin-ilmastotoimia-vahvistettava.

Kriteeristön ja inventaarion kehittämisen lisäksi MTK korostaa rahoituksen laajapohjaisuutta, jotta tiedonannon maa- ja metsätaloudelle kohdistettavat toimet voidaan rahoittaa reilusti ja oikea-aikaisesti. Julkisen ja yksityisen rahoituksen lisäksi hallituksen on kanavoitava rahoitusta laajasti EU:n eri rahoitusinstrumenteista.

Biogeeninen hiilenkierto

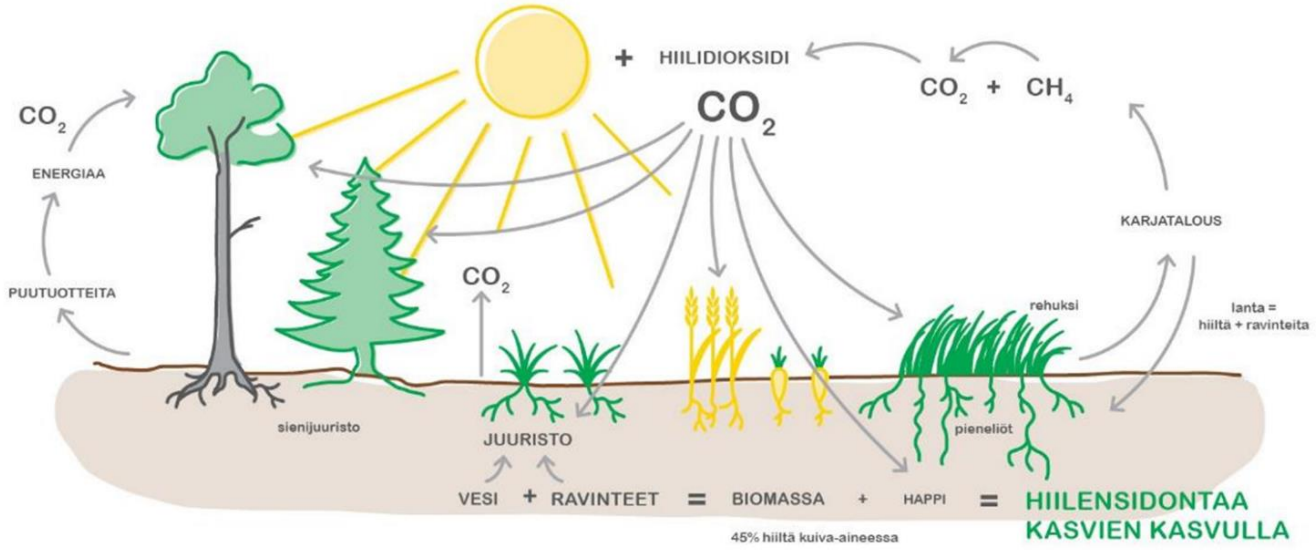
MTK korostaa, että ilmastoneutraalisuuden lähtökohtana on fossiilisen hiilen käytön aiheuttavien ilmastoa lämmittävien kasvihuonekaasupäästöjen alasajo ja biogeenisen hiilenkierron vahvistaminen. Ilman luonnollista hiilenkiertoa ja sen myötä hiilidioksidin sidontaa ja varastointia maaperään ja kasveihin ilmastoneutraalisuutta ei voida saavuttaa.

Vahvassa biogeenisessä hiilenkierrossa osa ilmakehän hiilidioksidista päätyy maaperän ja kasvillisuuden pitkäaikaisiin varastoihin. Hiilenkierto pysyy vahvana, kun maaperän satoisuudesta huolehditaan ja sadonkorjuun myötä kasvua uusitaan.

Luontopohjaisissa ratkaisuissa on kyse dynaamisista prosesseista, joissa eloperäiset yhdisteet ovat jatkuvassa muutoksessa. Pysyvyys ei siten voi olla staattinen kriteeri vaan oleellista on se, että kasvillisuuden hiilensidonta pysyy tehokkaana vireän kasvinkasvun myötä, mikä on turvattava ilmastonmuutoksen sopeutumistoimilla. Dynaamisessa hiilenkierrossa osa hiilestä jää pitkäaikaisesti varastoon tai sitä tuodaan prosessiin lisää enemmän kuin poistuu, tasapainoa tavoiteltaessa.

Koska maataloudessa, kuten metsätaloudessa, kasvien yhteyttämisellä saadaan luonnollisesti poistettua hiilidioksidia ilmakehästä, taakanjakosektorin näkymää on arvioitava myös pelloilla kehittyvien hiilipoistumien kautta, mikä on otettava huomioon kestävissä hiilikierroissa ja edelleen maatalouden ilmastotoimissa.

MTK korostaa, että kestävät hiilenkierrot ja hiiliviljelyoptiot on jatkossa otettava huomioon myös ilmastosuunnitelmissa ja kasvihuonekaasujen inventaarioissa. Tämä näkemys on linjassa myös komission 55-valmiuspaketin AFOLU-sektoriesityksen kanssa ja korostaa tarvetta olla rajaamatta maan kasvun merkitystä ilmastopolitiikan ulkopuolelle.

Kuva. Kestävässä hiilenkierrossa ilmakehästä peräisin olevaa hiiltä sitoutuu maaperään ja kasvillisuuteen, osana biomassojen kestävää käyttöä kuten kuva MTK:n ilmasto-ohjelmasta havainnollistaa. Tässä myös karjatalouden metaanin hiilenkierto on osa kokonaisuutta.

Suomen kanta ja lisäystarpeet

MTK yhtyy Suomen kannan päähuomioihin seuraavasti

1. Tiedonanto ei käsittele vapaaehtoismarkkinoiden ja valtioiden velvoitteiden välistä suhdetta. MTK tunnistaa jatkoanalyysin tarpeen.
2. Suomi tunnistaa tarpeen kehittää seurantaa, mutta muistuttaa subsidiariteettiperiaatteesta ja siitä, että metsäpolitiikka on kansallisessa päätösvallassa.
3. Suomi painottaa kestäviä hiilikiertojen toteutuksessa sitä, ettei hiiliviljelytoimet uhkaa ruokaturvaa tai aiheuta hiilivuotoa.
4. Kestävät hiilenkierrot osaltaan tukevat ja edistävät biotaloutta EU:ssa, mutta toimien toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota jäsenvaltioiden erilaisiin lähtötilanteisiin ja

olosuhteisiin sekä kokonaiskestävyyteen huomioiden ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat sekä vaikutukset eri alueisiin.
5. Kestävistä hiilenkierroista annettu tiedonanto ja sen toimenpiteistä saatavat kokemukset ja päivitetty maaperätieto voivat osaltaan pohjustaa seuraavan rahoituskehyskauden yhteisen maatalouspolitiikan toimia.

MTK pyytää tarkennuksia Suomen kantaan biogeenisten hiilenkiertojen osalta seuraaviin kohtiin:

1. ”*Kestävien hiilenkiertojen edistämisen tulee tapahtua teknologianeutraalisti*.” Tässä yhteydessä on erotettava biologisten hiilenkiertojen ominaispiirteet kuten dynaamisuus ja riippuvuus ilmastonmuutokseen sopeutumisen onnistumisesta (hydrologia, tuholaiset, taudit). Hiilenkiertojen edistäminen ei ole ihmistoiminnan vallassa kuten teknologisten ratkaisut, vaan luonnonilmiöiden vaikutuksen alla. Kokonaisuudessa kasvillisuuden merkitys päästöjen tasapainottamisessa on kuitenkin volyymiltaan ylivertainen.
2. *”Suomi korostaa, että kaikkien hiilidioksidivarastojen tapauksessa on sidonnan määrän lisäksi olennaista sen pysyvyys ja näin hiilensidonnalla aikaansaatu pitkän aikavälin nettotalteenotto*.” MTK korostaa, että vaikka hiilidioksidivarastojen tapauksessa on sidonnan määrän lisäksi olennaista sen pysyvyys, luonnon prosesseissa tulee nähdä dynamiikka hiilenkierron jatkuvuudesta osana pysyvyyden määritelmää.

Lisäksi MTK huomauttaa, että

1. Erityisesti orgaanisten maiden ennallistaminen, johon tiedonannossa viitataan, on toimeenpantava **vapaaehtoisin toimin ja samalla otettava huomioon tutkimuksen ja käytännön yhteistyöllä saavutetut viljelytekniset ja metsänhoidon ratkaisut**. Tiedon epävarmuus käytännössä ja paikallisissa oloissa on vielä suuri.
2. Biogeenisien hiilenkiertojen eli hiiliviljelyn ratkaisuissa mikään ei ole pysyvää vaan elävässä **biosfäärissä aineet kiertävät,** minkä ymmärrys kokonaisuudessa on oleellista, jotta toimen ilmastoneutraalisuuteen voivat olla linjassa luonnon perustoimintojen kuten fotosynteesin ja maaperän mikrobiologian aiheuttamien aineiden kiertojen kanssa.
3. **Rahoituspohja on saatava laajemmaksi**. Ympäristöperusoikeuden nimissä ympäristövastuu kuuluu kaikille eikä hiilensidontaa saa jättää maa- ja metsäelinkeinon harjoittajien vastuulle.
4. Maankäytön **hiilinielun omistaa maanomistaja**, joka on maankäytöllään hiilensidonnan luonut yhteistyössä luonnon prosessien kanssa, maahan sijoittaen ja siitä elinkeinonsa rakentaen.

Hiiliviljely

Tiedonannossaan komissio rakentaa hiiliviljelykonseptia, johon MTK esittää päähuomioinaan seuraavaa:

1. MTK yhtyy Suomen kantaan koskien **vahvaa tietopohjan vahvistamista**, kun sääntöjä, joilla mitataan, raportoidaan ja todennetaan (MRV) talteen otettavien hiiliyksiköiden todentamiseksi. MTK korostaa mittavaa tietovajetta **viljelyteknologian vaikutuksista päästöihin ja kasvuston sidontaan eri maalajeilla. Tietovaje on täytettävä mahdollisimman pian hiiliviljelytoimien rahoituksen perustaksi.** Hiiliviljelyksi on nähtävä sekä hiilensidonta että päästöjen hillintä.
2. MTK muistuttaa, että lähtökohtana tulee olla Hallitusten välisen ilmastonmuutospaneelin **(IPCC) laskentasäännöt ja niiden välittömät kansalliset tarkennukset mm** viljelytekniikan ja eri metsänhoitomenetelmien osalta.

3. Tavoitteena tulee olla **eko- ja kustannustehokkaat toimet, joille on varmistettu riittävä rahoituspohja ja myös EU:n rahoitusinstrumenteista** kanavoitu, kansallisen ja yksityisen rahoituksen lisäksi.

Lopuksi

Hiilidioksidin varastoinnin osalta nielujen skaalautumiseen liittyy suuria epävarmuuksia. Hiiliviljelyssä on otettava huomioon, ettei luonnossa ole mikään pysyvää vaan aineet kiertävät. Kyse on biogeenisestä hiilenkierrosta, jota korostettava maa- ja metsätalouden ja koko biokiertotalouden ominaispiirteenä.

Komission listaamat toimet hiiliviljelyksi katsotuiksi toimenpiteiksi voivat olla käytännön maa- ja metsätalouden harjoittamisessa suppea lista, jossa ei oteta parhaalla mahdollisella tavalla huomioon paikallisia olosuhteita. Kun hiiliviljelytoimenpiteitä myöhemmässä vaiheessa sertifioidaan komission lainsäädäntöesityksellä, listaa ei voida katsoa tyhjentävänä vaan sitä on pystyttävä täydentämään toimenpiteillä, jotka täyttävät tieteellisen tarkastelun perusteella asetetut hiilen poistoon liittyvät vaateet.

Suomalaisilla maa- ja metsätalouden harjoittajilla on valmiuksia ja halua tuottaa markkinaehtoisesti hiilensidontaa, jos sille muodostuu markkinaehtoista kysyntää ja järkevästi todennettavat MRV-vaatimukset.

MTK muistuttaa, että EU-säätelyn tulee aina olla oikeasuhtaista. Tämä tarkoittaa, että EU-tason säätelyä on tarkoituksenmukaista tehdä vain silloin kun kansallisilla toimilla ei päästä asetettuihin tavoitteisiin. Tästä syystä myös hiiliviljelyn osalta on tarkoin harkittava, mistä ja millä yksityiskohtaisuudella EU-tasolla säädellään.

Helsingissä 22.2.2022

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Liisa Pietola
Ympäristöjohtaja